

Julian Sulowski

"Leistung und Gerechtigkeit : vier Modelle für einen bibelorientierten Religionsunterricht in der Grundschule", Ingeborg Hiller-Ketterer, Jörg Thierfelder, Stuttgart-München 1972 : [recenzja]

Collectanea Theologica 45/1, 183-184

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W takim kontekście autorka przedstawiła kilka katechez, które sama przeprowadziła w oparciu o wyżej wymienione perykopy ewangelii. W tych przykładowych katechezach z autentycznej Ewangelii zostało niewiele. W egzegezie autorki te perykopy są splycone i niejako „wypłukane” z natchnienia. Zabrakło w nich Bożego objawienia, a sama katecheza wydaje się być już nie aktem tradycji w znaczeniu czynnym, a więc dziełem Boga dokonującym się w posługiwaniu Kościoła, lecz dziełem czysto ludzkim, zresztą przemoralizowanym, wbrew zastrzeżeniom samej autorki (s. 9). Ponadto niektóre inne „odkrycia” autorki wydają się wyważaniem drzwi już dawno otwartych przez katechezę katolicką, zwłaszcza francuską, której Hiller-Ketterer chyba nie zna. Mimo to książka nie jest pozbawiona cennych intuicji popartych doświadczeniem, które mogą owocować zarówno w salach katechetycznych, jak i na wykładach katechetyki.

ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Ingeborg HILLER-KETTERER, Jörg THIERFELDER, *Leistung und Gerechtigkeit. Vier Modelle für einen bibelorientierten Religionsunterricht in der Grundschule*, Stuttgart-München 1972, Calwer Verlag, Kösel-Verlag, s. 151.

Współautorem niniejszej książki jest J. Thierfelder, który studiował teologię ewangelicką w Tybindze i w Berlinie, a obecnie jest duszpasterzem akademickim w Esslingen oraz asystentem w tamtejszej Wyższej Szkole Pedagogicznej w zakresie teologii ewangelickiej i pedagogiki religijnej. Publikacja jest pokłosiem seminariów i praktyki pedagogicznej studentów. Celem jej jest ukazanie, jak spotykają się teksty Nowego Testamentu i problemy społeczne, odpowiadające doświadczeniom środowiskowym dzieci szkoły podstawowej. Konkretnie modele lekcji zostały opracowane wspólnie ze studentami pod kierunkiem dydaktyka Ingeborg Hiller-Ketterer oraz Jörga Thierfeldera.

Modele czterech jednostek tematycznych o sprawiedliwości poprzedzone są rozważaniami teoretycznymi na temat zmian nauczania religii wprowadzonych przez modele lekcyjne, oraz na temat sprawiedliwości jako centralnego problemu modelu lekcyjnego. Rozważania te odzwierciedlają marazm, w jakim od paru lat znajduje się ewangelickie nauczanie religii w szkołach RFN. Widać z nich, że ewangelicy nie mogą dojść do porozumienia na temat celu nauczania religii, rozpluwają się w mgławicy jakiegoś humanizmu i zadowalają się nim, zamiast prowadzić dzieci do spotkania z Bogiem w Jezusie Chrystusie żyjącym w Kościele. Według postulatów autorów nauczanie Biblii winno wreszcie znaleźć powiązanie z życiem dzieci, zwłaszcza z ich doświadczeniami w konkretnym społeczeństwie. Jest to postulat ze wszechmiar słuszny i już stosowany, choć w różnym stopniu, zwłaszcza przez francuską katechezę katolicką.

Konkretny model katechez biblijnej, jaką autorzy proponują, budzi jednak nie mniejsze zastrzeżenia niż w publikacji omawianej poprzednio. Wystarczy nawet pobieżne przeczytanie modelu katechez na temat ludzkich osiągnięć i sprawiedliwości w świetle przypowieści o robotnikach w winnicy Mt 20, 1—16 (s. 46—73). Katecheza była przerobiona w klasie liczącej 44 dzieci ewangelickich i katolickich, w wieku 9 i 10 lat. Poświęcono na nią trzy godziny lekcyjne. Na pierwszej analizowano z dziećmi tekst ewangelii i pojęcie sprawiedliwości zastosowane przez Pana Jezusa w przypowieści, na drugiej list (*Leserbrief*) na temat dzieci upośledzonych. Jakaś kobieta protestowała w nim przeciw wydatkom społeczeństwa na dodatkowe szkoły dla tych dzieci, ponieważ jej zdaniem i tak nie będzie z nich korzyści. Wreszcie na trzeciej przeprowadzono syntezę i wysnuwano wnioski moralne. Są one znikome. Ograniczają się do stwierdzenia, że gospodarz winnicy miał rację i dzieciom upośledzonym trzeba zapewnić takie same warunki wykształcenia jak zdrowym (s. 72 n). Właściwie tylko tyle zostało z tej perykopy.

W tej typowej lekcji szkolnej katecheci wstydzą się takich słów, jak „Bóg”, „wiara”, „Słowo Boże” i nie liczą się z tym, co Bóg chce nam objawić w słowach tej „radosnej nowiny”, chociaż zdają sobie sprawę z jej treści kerygmatycznej (s. 56). Dzieci spotykają się z tekstem, a nie z żywym Bogiem. Brak w katechezie atmosfery wiary, a bez niej nie może być mowy o takim spotkaniu. Dużo jest jałowej i nudnej dyskusji. Stało się chyba tak dlatego, że zabudowano właściwy cel nauczania religii, którym jest prowadzenie do wzrostu wiary, nadziei

i miłości. Ponadto autorzy ulegają złudzeniu, że zbawienie człowieka sprowadza się do zakładania „raju na ziemi”, zdają się popierać całkowite zlaicyzowanie nauczania religii. Odnosi się wrażenie, że taką katechezę mógłby przeprowadzić także niewierzący humanista, który traktuje ewangelię jako czysto ludzkie teksty literackie. Jeśli we wszystkich szkołach RFN prowadzi się tego rodzaju nauczanie religii, to zrozumiałe są rzesze młodych, którzy nie pozuwają się do łączności z żadnym Kościołem i stopniowo ulegają całkowitej laicyzacji.

ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Günter BIEMER, Pius SILLER, *Grundfragen der praktischen Theologie*, Mainz 1971, Matthias-Grünewald Verlag, s. 272.

Książka jest pokłosiem wykładów i dyskusji z zakresu teologii pastoralnej, prowadzonych przez Güntera Biemera na Wydziale Teologii Katolickiej uniwersytetu w Tybindze w latach 1966—70. Biemer (ur. 1929 r.) jest obecnie habilitowanym profesorem pedagogiki i katechetyki na Wydz. Teologii Katolickiej przy uniwersytecie we Fryburgu badenkim oraz członkiem redakcji czasopisma „Diakonia — Der Seelsorger”. Współautorem książki jest jego rówieśnik Pius Siller, z wykształcenia teolog, a od roku 1969 pracownik wydawnictwa Patmos.

Od kilkunastu lat dokonuje się świadoma odnowa i przystosowanie Kościoła do skuteczniejszego spełniania misji zbawienia w świecie współczesnym. Jest to proces pozytywny. Jednakże w procesie tym pojawia się niejako „produkcja uboczna”, niezamierzona. Jest nią kryzys w posługiwaniu liturgicznym, w katechizacji, w zarządzaniu diecezjami i parafiami itp. Dlatego niektórzy katolicy mimo niezaprzeczalnych zdobyczy reform posoborowych z zatoroskaniem pytają o Kościół przyszłości, o funkcję posługiwania, o sprawdzalne wytyczne działalności Kościoła. Niniejsze studium stanowi przyczynek do znalezienia lepszych naukowych podstaw dokonujących się reform. Podejmuje ono fundamentalne pytania teologiczne, antropologiczne i socjologiczne, wyłaniające się w czasie refleksji chrześcijan nad posługiwaniem kościelnym.

Autorzy podejmują zagadnienia zapoczątkowane przez F.X. Arnolda i dyskutowane przez takich teologów jak H. Schuster, K. Rahner, którzy nawiązując do A. Grafa, usiłują naświetlić ekklezjologię u jej podstaw i u samych źródeł opierając ją na „historycznym Jezusie”, tak jak On się nam jawi w pobultmannowskiej egzegezie krytycznej. Zdaniem autorów niniejszej książki nie można przedstawić fundamentalnych zagadnień teologii praktycznej bez uwzględnienia wyników egzegezy historyczno-krytycznej. Dlatego już w pierwszym rozdziale omawiają posługi kościelne najpierw w pierwszych gminach chrześcijańskich według historycznych i teologicznych dokumentów Nowego Testamentu. Następnie przechodzą do omówienia funkcji i struktur Kościoła w okresie patrystycznym, w średniowieczu i w okresie Soboru Trydenckiego. W rozdziale drugim zajmują się dzisiejszym społeczeństwem jako miejscem funkcjonowania Kościoła. Następnie przechodzą do centralnego zagadnienia książki, którym jest przemyślenie celu misji kościelnej. Rozdział ten zaczyna się od przedstawienia „bosko-ludzkiej zasady” działalności kościelnej, ukazuje stosunek świadectwa do instytucjonalizmu w Kościele, daje nowe naświetlenie znaczenia sekularyzacji i anonimowego chrześcijaństwa i kończy się refleksją na temat przyszłości. Rozdział czwarty przedstawia problem Kościoła jako wspólnoty. W zakres tego zagadnienia autorzy włączyli omówienie uwarunkowań historycznych dla społecznych form Kościoła, struktury osobowej i społecznej Kościoła, politycznych zadań gminy kościelnej, podziału ról we wspólnocie, znaczenia informacji, zadania w Kościele wspólnoty oraz sposobu samourzeczywistnienia się wspólnoty kościelnej jako społecznie i historycznie skonkretyzowanego samoudzielania się Boga w Jezusie Chrystusie. Wreszcie rozdział piąty porusza tzw. punkty zapalne w posoborowej dyskusji teologicznej. Omawia więc granice posługiwania kościelnego, próbuje odpowiedzieć na pytanie o przyszłości kleru w Kościele oraz zajmuje interesujące stanowisko wobec zagadnienia wyboru biskupa. Wybór ten jest zdaniem autorów postulatem praktyki Kościoła będącego wspólnotą.

Książkę przycytują z pożytkiem nie tylko profesorowie katechetyki, homiletyki i teo-